

JOANNA KIETLIŃSKA

BIBLIOTEKA COLLEGIUM POLONICUM

Kiedy Uniwersytet im. Adama Mickiewicza i Uniwersytet Europejski Viadrina zawarły związek partnerski, którego owocem było Collegium Polonicum, jasne było, że uczelnia nie może dobrze funkcjonować bez biblioteki. Wkrótce z chaosu budowlanego wyłoniła się ostoja ładu, precyzyjnie uporządkowanej i skatalogowanej wiedzy z różnych dziedzin, przestrzeni dla pracy naukowej i odpoczynku po zajęciach – Biblioteka Collegium Polonicum, obecnie kwitnąca dwudziestojednolatka. Jej sercem, mózgiem i kierowniczką w jednym pozostaje do dziś Grażyna Twardak, bibliotekarka z powołania. Siłą woli i intelektu doprowadziła ona do powstania jednego w swoim rodzaju organizmu złożonego z ludzi, zbiorów i wspólnej przestrzeni z widokiem na Odrę. Za oknami dokonywały się przemiany dziejowe: Polska dołączyła do Unii Europejskiej, a następnie do strefy Schengen. W tym czasie kapryśna Odra co najmniej dwukrotnie próbowała zawładnąć miastem. Raz na kilka lat, z powodu uszkodzenia światłowodu podczas remontu mostu czy innych nadzwyczajnych okoliczności, chwilowo nie było dostępu do Internetu – również katastrofa, chociaż na inną skalę. Tymczasem biblioteka zapewniała książkami kolejne szeregi półek, wydłużała godziny otwarcia, poszerzała swoje horyzonty, otwierała drzwi przed wszystkimi mieszkańcami Ślubic, Frankfurtu i okolic. Zza bankowych krat przeniosła się do budynku Collegium Polonicum, a następnie do własnej siedziby, połączonej z CP przeszkloną estakadą. Dawni pracownicy, którzy tu, na pograniczu, uczyli się otwartości i dostrzegania w sąsiadach partnerów, obec-

nie żyją i działają na różnych kontynentach. My, pozostali, nieustannie doskonalimy w praktyce umiejętności komunikacyjne. Różnią nas zainteresowania, łączy fakt, że nie wierzymy w istnienie barier językowych czy znaczących różnic kulturowych. Z Chińczykami rozmawiamy po niemiecku, z Francuzami po polsku, z Hiszpanami po angielsku... Jeśli tylko ludzie chcą się porozumieć, zawsze znajdą jakiś sposób. Nasza praca polega na pośredniczeniu w komunikacji między jednostkami, grupami, ideami, epokami, tekstami. Nie ma dla nas pytań zbyt dziwacznych ani zbyt trudnych. Spełniamy życzenia czytelników, kierując się zdrową socjalistyczną zasadą: od każdego [pracownika] według jego możliwości, każdemu [użytkownikowi] według jego potrzeb.

Nasza biblioteka została powołana do życia przez siły sprawcze (ze szczególnym uwzględnieniem G. Twardak) w 1995 r. Do jej powstania przyczyniła się w znacznym stopniu Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej. Niemal natychmiast, jeszcze przed powołaniem stałego składu personalnego, pojawili się pierwsi wolontariusze, praktykanci, pomoce studenckie. Każde z nich miało swój wkład w tworzenie biblioteki, którą dzisiaj znamy. W ciągu dwóch lat nastąpiła komputeryzacja, i to w czasach, kiedy niektóre spośród wielkich bibliotek uniwersyteckich wciąż jeszcze opierały swoją działalność na papierowych kartach i rewersach. Zaczynaliśmy od mikrofilmów i dyskietek; obecnie dysponujemy profesjonalnym skanerem do książek oraz centrum multimedialnym z nowoczesnym projekto-

zarówno wtedy, kiedy cała biblioteka składała się z dwóch biurów, krzesła i kilku regałów, jak i obecnie, kiedy czytelnicy mogą się swobodnie poruszać wśród sześciu hektarów książek. Na przełomie 2000 i 2001 r. biblioteka przeprowadziła się z dwudziestoma tysiącami tomów do nowego budynku z widokiem na most. Partnerska Biblioteka Uniwersytetu Europejskiego Viadrina od początku zapewniała nam wsparcie w wielu sferach, a transgraniczna współpraca obu instytucji do dziś układa się doskonale. Podobnie wygląda kooperacja z Biblioteką Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza – położoną sto pięćdziesiąt kilometrów dalej niż Biblioteka Viadriny, ale równie bliską Bibliotece Collegium Polonicum, jeśli chodzi o wzajemną pomoc, wymianę informacji i doświadczeń. Znakomitymi sąsiadami i partnerami pozostają również Archiwum Karla Dedeciusa oraz Fundacja na rzecz Collegium Polonicum.

Biblioteka – jako część zarówno Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, jak i Viadriny – jest placówką naukową, nie ogranicza się jednak tylko do tego obszaru działalności. Zapewniamy zaplecze naukowe dla badań i studiów, ale stanowimy także jeden z elementów nieformalnej lubusko-brandenburskiej sieci ośrodków kultury i edukacji. Współpracujemy z Biblioteką Miejską w Ślubicach; jednym z naszych wspólnych osiągnięć były Ślubickie Spotkania Bibliotekarzy i Księgarzy (1999–2006), obchodziliśmy też razem Światowy Dzień Książki w r. 2003. Z Biblioteką Miejską i Regionalną we Frankfurcie łączy nas m.in. wymiana praktykantów, rodzą się także wspólne inicjatywy, jak choćby zorganizowany w lipcu 2014 r. Turniej Piłki Nożnej

Polskiej i Niemieckiej Narodowej Reprezentacji Autorów. Na przełomie 2014 i 2015 r. uczestniczyliśmy wspólnie z Muzeum Viadrina w organizowaniu interaktywnej wystawy polskich i niemieckich bajek. Z innymi placówkami krajowymi i zagranicznymi połączeni jesteśmy skomplikowaną siecią relacji osobistych – poprzez byłych współpracowników, absolwentów, praktykantów, starych i nowych przyjaciół biblioteki. Wychodzimy na zewnątrz, uczestnicząc w międzynarodowych konferencjach, jak Światowy Kongres Bibliotekarstwa i Informacji IFLA (Berlin 2003), czy targach książki we Frankfurcie nad Menem, gdzie w październiku 2000 r. prezentowaliśmy publikacje Collegium Polonicum i Viadriny. W 2004 i 2009 r. zorganizowaliśmy Spotkania Kierowników Bibliotek Prawniczych, a w czerwcu 2013 r. trójstronną konferencję z udziałem bibliotekarzy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Uniwersytetu Europejskiego Viadrina oraz Collegium Polonicum.

Biblioteka CP była i jest świadkiem przeróżnych wydarzeń: zarówno indywidualnych wysiłków naukowych i twórczych, jak wycieczek, spotkań autorskich, wystaw i zajęć grupowych. Tutaj rozgościła się słubfurcka Media-

teka. W jasnej, otwartej czytelni lub w zaciszu kabin do pracy indywidualnej mnożą się pomysły i powstają prace, możliwe, że wiekopomne. Z inicjatywy studentów i wykładowców polonistyki pod naszym dachem spotykają się z czytelnikami znani pisarze i pisarki: Ziemowit Szczerek, Ignacy Karpowicz, Brygida Helbig, Zbigniew Masternak, Olga Tokarczuk, Inga Iwasiów, Joanna Bator, Esther Kinsky, Grażyna Plebanek, Uwe Rada, Magdalena Grzebałkowska i inni. Na zajęcia i wycieczki przybywają uczniowie polskich i zagranicznych szkół, studenci różnych uczelni, tłumacze, bibliotekarze, archiwiści, politycy, naukowcy. Gościliśmy już między innymi prof. Jana Miodka, fińskiego ministra spraw zagranicznych, reprezentantów bułgarskiego uniwersytetu, gimnazjalistów ze Szwecji, dziennikarzy z Chorwacji, pracowników szczecińskiej telewizji, studentów z Litwy, japońskich prawników. Zapewniamy możliwość praktycznego przygotowania do zawodu studentom bibliotekoznawstwa z krajowych i zagranicznych uczelni. O tym, że biblioteka jest obecna w życiu intelektualnym rozwijającym się po obu stronach Odry, świadczy powstanie dwóch poświęconych jej prac dyplomowych autor-

stwa Susanne Gräser oraz Marty Kolasy, a także znaczące miejsce w pracy magisterskiej Agnieszki Lipinskiej; artykuły na temat tej szczególnej, transgranicznej w pełnym znaczeniu tego słowa placówki pojawiają się zarówno w lokalnej prasie lubuskiej i brandenburskiej, jak w specjalistycznych czasopismach („BuB – Forum Bibliothek und Information” czy „Przegląd Biblioteczny”).

Mamy nadzieję, że to dopiero początek naszej historii, w której jest jeszcze miejsce dla wielu nowych partnerów, ciekawych spotkań, wzbogacających doświadczeń. Jesteśmy gotowi na podejmowanie kolejnych inicjatyw, które zwiększą użyteczność Biblioteki Collegium Polonicum jako elementu naukowego i kulturalnego środowiska polsko-niemieckiego pogranicza.

Joanna Kietlińska – absolwentka filologii polskiej na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz informacji naukowej i bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od 2009 r. pracownica Biblioteki Collegium Polonicum w Słubicach